

Granskning av personsäkerhet för förtroendevalda

2024-03-19

1 Granskning av personsäkerhet för förtroendevalda

Förtroendevalda med politiska uppdrag har en utsatt roll. I en återkommande undersökning som Brottsförebyggande Rådet (BRÅ) genomför svarade 29,5 procent av de tillfrågade politikerna att de under år 2022 blivit utsatta för hot och trakasserier eller våld, skadegörelse och stöld.¹ Händelserna uppstår ofta i kontakt med medborgare på sociala medier, som har blivit en arena där allt fler förtroendevalda utsätts för hot och trakasserier. Det förekommer även att förtroendevalda utsätts för påverkansförsök av systemhotande aktörer, som till exempel extremistiska eller kriminella grupperingar.

Att olika aktörer utsätter förtroendevalda för hot, trakasserier, våld, skadegörelse och stöld riskerar att leda till konsekvenser för demokratin. I BRÅ:s undersökning uppgav 25 procent av samtliga förtroendevalda att de under år 2022 påverkats i sitt förtroendeuppdrag, antingen i sina överväganden eller i faktiska handlingar, på grund av att de blivit utsatta eller känner oro för att utsättas.² Utöver att påverkansförsöken får politiker att agera annorlunda än vad de först hade tänkt kan utsattheten och oron leda till att de lämnar sina uppdrag och att det blir svårt att rekrytera nya förtroendevalda. I förlängningen menar BRÅ att detta medför en risk för att det politiska systemet förlorar legitimitet.

Lagstiftningen är inte tydlig avseende vem som ansvar för de förtroendevaldas trygghet och säkerhet i deras demokratiska uppdrag. Det har lett till att det finns en stor variation i hur olika kommuner och regioner väljer att fördela ansvaret. En analys av Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) visar att vissa kommuner och regioner har fattat beslut om att ta fullt ansvar för förtroendevaldas säkerhet, medan det i andra fall överläts till de politiska partierna.³ Analysen visar också att säkerhetsarbetet ofta är inriktat på det omhändertagande arbetet, det vill säga åtgärder när något har inträffat, medan en mindre del handlar om förebyggande insatser. SKR lyfter i analysen att kommuner och regioner behöver tydliggöra vilket ansvar de tar genom att fatta beslut om och utveckla en organisation för säkerhetsarbetet samt se till att skapa systematik i arbetet, även det förebyggande.

Revisionskontoret ser att det utifrån ovanstående finns en risk för att ansvaret för förtroendevaldas personsäkerhet är otydligt fördelat i Göteborgs Stad och att staden saknar en ändamålsenlig organisation för att hantera frågorna. Detta skulle kunna leda till otrygghet för de förtroendevalda, oförmåga att förebygga och omhänderta incidenter när de uppstår samt, i förlängningen, en försvagning av den lokala demokratin.

¹ BRÅ, *Politikernas trygghetsundersökning*, 2023. 8000 förtroendevalda deltog i undersökningen.

² Ibid.

³ SKR, *Att hantera hot, hat och våld mot förtroendevalda*, 2019.

1.1 Syfte och revisionsfrågor

Syftet med granskningen är att bedöma om Göteborgs Stad arbetar ändamålsenligt med personsäkerhet för förtroendevalda.

Följande revisionsfrågor ska besvaras:

1. Har kommunstyrelsen säkerställt en tydlig ansvarsfördelning och organisation avseende personsäkerhet för förtroendevalda?
2. Har kommunstyrelsen samt övriga granskade nämnder och styrelser hanterat risken för att förtroendevalda utsätts för hot och våld samt otillåten påverkan?
3. Har kommunstyrelsen samt övriga nämnder och styrelser en tillräcklig uppföljning av arbetet med personsäkerhet för förtroendevalda?

1.2 Ansvariga nämnder/styrelser

Granskningen omfattar kommunstyrelsen, miljö- och klimatnämnden, stadsbyggnadsnämnden, stadsmiljönämnden, idrotts- och föreningsnämnden, kultur- nämnden, socialnämnderna, förskolenämnden, Göteborgs Hamn AB, Boplats Göteborg AB, Business Region Göteborg AB samt Higab AB.

1.3 Revisionskriterier

Granskningens resultat kommer primärt bedömas gentemot följande revisionskriterier:

- kommunallagen (2017:725)
- Reglementen för granskade nämnder och styrelser
- Göteborgs Stads riktlinje för styrning, uppföljning och kontroll
- Göteborgs Stads politikerhandbok.

Eftersom det saknas en tydlig lagstiftning avseende ansvaret för de förtroendevaldas personsäkerhet blir det viktigt att kommunen själv beslutar om hur ansvaret ska fördelas och hur arbetet ska organiseras. Kommunstyrelsen ansvarar enligt 6 kap. 1 § kommunallagen för att leda och samordna förvaltningen av kommunens eller landstingets angelägenheter och ha uppsikt över övriga nämnders och eventuella gemensamma nämnders verksamhet. Kommunstyrelsens reglemente anger att kommunstyrelsen ansvarar för ramarna för styrningen av hela den kommunala verksamheten i staden och ska leda arbetet med att ta fram styrande dokument för staden.

Enligt Göteborgs Stads riktlinje för styrning, uppföljning och kontroll ska riskhantering vara en integrerad del varje nämnds/bolagsstyrelsens styrning och vara en del i beslutsfattandet vid prioritering och val av olika handlingsalternativ för att uppnå verksamhetens mål eller säkerställa verksamhetens förmåga att utföra sitt uppdrag. Risken för förekomst av oegentligheter ska alltid vara en del av nämndens/bolagsstyrelsens riskhantering. Riktlinjen anger vidare att nämnders

och bolagsstyrelsers styrning, uppföljning och kontroll av verksamheten ska vara systematisk, förebyggande och utvecklingsinriktad.

Av Göteborgs Stads politikerhandbok framgår att ansvaret för förtroendevaldas personsäkerhet är fördelat mellan stadsledningskontorets avdelning Säkerhet och Beredskap samt lokalt säkerhetsansvariga i respektive nämnd/styrelse. Säkerhet och Beredskap ansvarar när de förtroendevalda representerar kommunfullmäktige eller kommunstyrelsen medan lokalt säkerhetsansvariga ska hantera det personsäkerhetsrelaterade arbetet om hot inkommer mot förtroendevald i fråga som ligger i respektive nämnd/styrelse.

Även följande revisionskriterier kan bli aktuella:

- Göteborgs Stads säkerhetspolicy
- Göteborgs Stads riktlinje för personsäkerhet
- Göteborgs Stads rutin för polisanmälan vid hot och våld i tjänsten.

1.4 Metod och avgränsningar

Granskningen kommer att genomföras med metoderna:

- Dokumentanalys av styrdokument, handlingar och protokoll
- Intervjuer med säkerhetsansvariga på stadsledningskontoret
- Intervjuer med partiernas säkerhetsansvariga (gruppintervju)
- Skriftliga frågor till lokalt säkerhetsansvariga.

Granskningen omfattar både stadens förebyggande och omhändertagande arbete av hot och våld samt otillåten påverkan mot förtroendevalda.

1.5 Projektorganisation

Granskningen kommer att genomföras av revisionskontoret i Göteborgs Stad.

1.6 Oberoende och integritet

De sakkunnigas oberoende och integritet har prövats enligt vår oberoendedeklaration vilken baseras på Sveriges kommunala yrkesrevisorers modell. Inga omständigheter har framkommit som kan ifrågasätta förtroendet för de sakkunnigas oberoende och integritet som granskare.

1.7 Avrapportering

Avrapportering till revisorsgruppen planeras att ske hösten 2024.

1.8 Kvalitetssäkring

Rapportens innehåll kommer att stämmas av med de granskade verksamheterna.